

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Diplomová práce

„RECYKLOVANÁ VÍRA”

BcA. Hedvika Matějčková

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

SITE SPECIFIC INSTALACE

RECYKLOVANÁ VÍRA

téma: Recyklace

BcA. Hedvika Matějčková

Katedra výtvarného umění

Studijní program: Výtvarná umění

Studijní obor: Sochařství

Specializace: Socha a prostor

Vedoucí práce: doc.MgA. Benedikt Tolar

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2024

vložené zadání:

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Hedvika MATĚJÍČKOVÁ**
Osobní číslo: **D22N0077P**
Studijní program: **N0213A310011 Výtvarná umění**
Specializace: **VU – specializace Socha a prostor / MgA.**
Téma práce: **RECYKLACE**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

*Socha, objekt, reliéf nebo instalace zabývající se formální, materiálovou nebo ideovou recyklací.
Soubor závažných objektů, v rozměrech cca.30cm-150cm. Případné změny vyplnou v průběhu DP.
Tvůrčí záměr: Využití profánních předmětů v rámci genericky daných motivů.
Způsob realizace: Vyplne v průběhu práce na DP.
Cíl: Využití profánních předmětů v rámci sakrálních motivů – recyklace klasického tématu i materiálů.
Předpokládaný charakter výstupu: Prostorová realizace s využitím recyklovaných materiálů.
Rozsah průvodní zprávy: Minimálně 3 normostrany.*

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Ateliér profesora Jiřího Beránka, Specific Landart, Beránek J. a kol., 191s, Západočeská univerzita, Plzeň 2015, ISBN 978-80-261-0561-9.
Zorka Ságlová, J. Valoch, M. Knížák, M. Pokorný, 244s, Národní galerie 2006, ISBN 80-7035-323-6.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. MgA. Benedikt Tolar**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **26. května 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2024**



L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Doc. MgA. Benedikt Tolar v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 12. září 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně
a použila jen uvedené pramenů a literatury.

V Plzni, duben 2024

.....
podpis autorky

Poděkování

Děkuji všem kteří mě podporovali a pomáhali mi nejen fyzicky, ale hlavně jako psychická opora. Děkuji své rodině. Velký dík patří vedoucímu mé práce Doc. MgA. Benediktu Tolarovi za toleranci a cenné rady. Panu starostovi Ing.Radkovi Hrubému který mi umožnil práci realizovat a byl mi nápomocen při pátrání po historii tohoto místa. A největší díky patří mojí milované babičce Zdeňce Matějčkové která mi byla parťákem, podporovatelem vždy když bylo třeba.

Obsah

1. Téma a důvod výběru zadání	8
1.1 Téma a důvod výběru zadání	
1.2 Lokace a cíl práce	
1.3 Osobní průzkum a poznatky	
1.4 Materiál	
2. Mé dosavadní dílo	18
3. Specifikace tématu	20
4. Proces tvorby a realizace	21
4.1 Sběr a příprava materiálu	
4.2 Realizace a finální instalace	
4.3 Finální instalace	
5. Resumé	24
6.1 Resumé v českém jazyce	
6.2 Resumé v anglickém jazyce	
6. Seznam použitých zdrojů	26
7. Seznam příloh	27
8. Fotodokumentace.....	28

Téma a důvod jeho volby, výběr místa, cíl práce

1.1 Téma a důvod výběru zadání

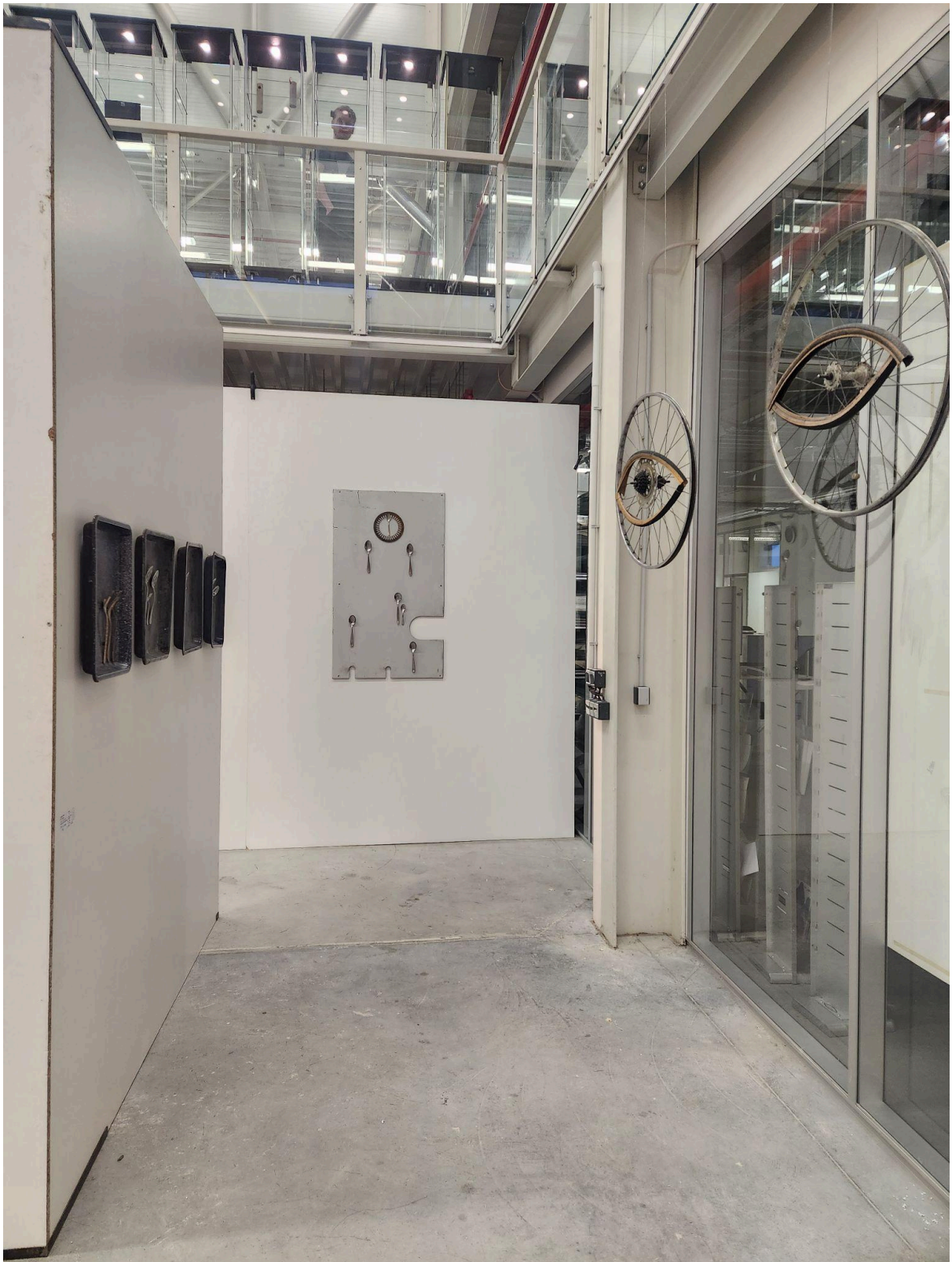
Pro svou diplomovou práci jsem zvolila téma recyklace. O tuto problematiku se již dlouhodobě zajímám a zastávám názor, že umělecká realizace nebo umění jako takové je jednou z nejlepších cest, jak upozornit na konkrétní problematiku, ať už se jedná o problém s nadměrným množstvím produkovaného odpadu nebo o smutný stav stavby nebo zapomenutého místa. Rozhodla jsem se k diplomové práci přistupovat nejen jako k projektu využívajícímu recyklované materiály, ale chtěla bych zároveň „zrecyklovat“ sakrální témata a kánony. Tímto tématem jsem se zabývala již déle a beru ho jako cestu, jak sama v sobě zpracovávám dopad částečně katolické výchovy. Rodina mého otce se řadí mezi silně věřící katolíky a jistou stopu tento fakt zanechal jak na mně, tak na mých sourozencích. Konceptuální zpracování tohoto tématu je mým způsobem cesta, jak se s těmito věcmi vyrovnat a využít je jako inspirační zdroj. Na základě hledání cesty a místa, kde bych mohla svou diplomovou práci realizovat, jsem se vrátila na místo, které znám už od dětství. Stejně jsem postupovala i v mé bakalářské práci a správnost tohoto uvažování se mi časem jenom potvrdila. Pro mou realizaci jsem si vybrala neogotickou hřbitovní kapli v Novém Kníně. Je to nevelká, ale krásná, avšak ve smutném stavu nacházející se stavba. Místo, které jsem od malička navštěvovala s prarodiči u příležitosti Dušiček či Vánoc. Vzhledem k tomu, že na přilehlém hřbitově leží i rodinný hrob a od mala mi bylo připomínáno, že zde jednoho dne spočinou i mí prarodiče.

Projekt bude realizován v rámci myšlenek side specifík tak, aby nebyla narušena pietnost místa.

Prvotní idea byla taková, že do prostoru vystavím své objekty navazující na téma recyklace sakrálních motivů (viz příloha). Tomuto směru jsem se nějaký čas věnovala a přišlo mi to v danou chvíli jako dobrý nápad. Postupně, když jsem si k místu začala hledat informace a trávila na něm více času, jsem tuto vizi opustila. Došla jsem k poznání, že tak jen implementovala svoje díla do prostoru bez ohledu na zvolené místo. Šlo by pouze o výstavu souboru děl v pietním prostoru, který nemá sloužit jako výstavní síň, nýbrž jako místo, kde byl nebožtík připravován na pohřeb, jeho pozůstalí měli možnost se postarat o důstojný obřad a rozloučit se s milovanou osobou. Tento poznatek mě donutil se více ponořit do historie místa a pokusit se najít něco, co by mohlo být hlavní inspirací pro mou práci.



Příloha č.1 - Obraz Všeoh svatých



Příloha č.2 - Ukázka prací v prostoru



Příloha č.3 - Andělé

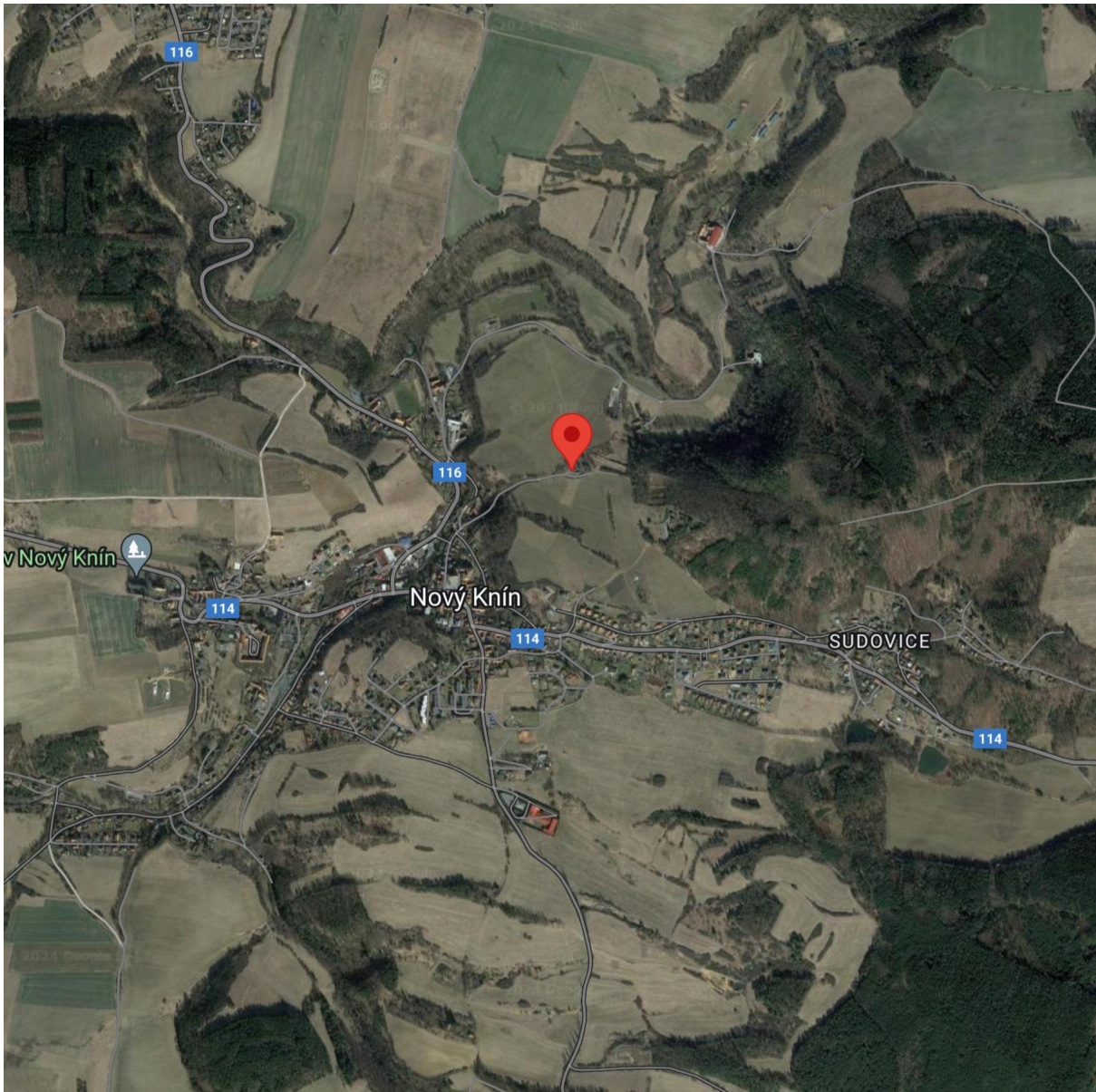
1.2 Lokace a cíl práce

Hřbitovní kaple v Novém Kníně

Městečko Nový Knín s objektem, do kterého jsem umístila mou práci, se nachází ve Středočeském kraji, v okrese Příbram. První zmínky jako o dvorci jsou z roku 1186, kdy zde pobýval a jednal kníže Bedřich. Jedná se o malebné městečko s dlouhou a zajímavou historií. Za zmínku stojí proslulé dobývání zlata, které zajistilo v určité době rozkvět a stabilitu Knína. Historické jádro je od roku 1990 městskou památkovou zónou. Součástí města jsou i dva hřbitovy a na jednom z nich se nachází kaple vystavěna před více než 100 lety. Tato na první pohled z dálky dobře rozpoznatelná budova mě zaujala natolik, že jsem si ji vybrala jako místo realizace své závěrečné práce.

Eklektická stavba vznikla jako náhrada za barokní kapli sv. Jana Křtitele, která se nacházela na náměstí, později k ní byla dostavěna márnice. Tato kaple, dnes již téměř v katastrofálním stavu, je součástí stále fungujícího hřbitova, bohužel již ale neslouží svému původnímu účelu. Těla zemřelých jsou zde ukládána, všechny obřady se ale slouží v místních kostelech a pozůstali vždy musí absolvovat cestu na hřbitov který není na smuteční kolony uzpůsoben.

Kaple postavena kolem roku 1896 v neogotickém stylu už mnoho let chátrá. V rámci průzkumu její historie se mi povedlo získat kopie nadací listiny (viz příloha 1-3) která mi osvětlila velice lidumilný původ a důvod vzniku této stavby. Vedení města už se několikrát pokoušelo zajistit rekonstrukci daného objektu, ale nikdy se bohužel nedošlo dál než k vypracování architektonické zprávy a návrhu oprav. Doufám, že se tato situace brzy vyřeší a místu se dostane péče, kterou si zaslouží.



Příloha č.4

1.3 Osobní průzkum a poznatky

V rámci rešerše, se kterou mi byl velice nápomocný pan starosta obce Nový Knín, jemuž ještě jednou velice děkuji, se mi podařilo zjistit něco z historie daného místa. Další obecné informace mi poskytli moji prarodiče, kteří v místě už několik desítek let žijí. Všechny tyto informace a podklady mi dohromady poskytly skvělé podněty, které jsem nadále využila ve své práci. Jak je možné vidět na fotografiích v příloze č. 6 -14. jsou hlavní dominantou objektu dělená okna odkazující na gotické vitráže, která však bohužel padla za oběť vandalům nebo zubu času. Tato okna mne zaujala, a stala se největším podnětem a následně i objektem mého počínu v této až tajuplně působící budově.

Z mého pátrání po historii místa jsem zjistila, že se v kapli nacházel obraz s výjevem Všech svatých. Jedná se o klasický motiv, který má většinou jasné rozložení postav a jeho přibližná podoba je podvědomně známá téměř každému. Proto jsem se rozhodla ztracený obraz jako memento vrátit, a tím upozornit na historii a vznik této stavby.

1.4 Materiál

V rámci svých návštěv mě také zaujalo, kolik odpadu i jeden malý hřbitov vyprodukuje. Obaly od svíček, umělé květiny, ostříhané zbytky křovin, zbytky vosku, střepy skleněných luceren - to vše v jedné přeplněné popelnici či kontejneru. Všechny tyto věci tvoří zvláštní estetiku, ze které nejvíce vystupuje rudá a bílá. Obaly vyhořelých, spálených, deštěm zhaslých svíček. Tak vznikl nápad pro zpracování právě těchto obalů.

K realizaci bych chtěla využít tavené obaly od hřbitovních svíček, které by nahradily části chybějících oken a zároveň by sloužil jako materiál pro výrobu výjevu pro márníční niku. Největší inspirací v realizaci mi jsou gotické vitráže, které myslím velice sedí k neogotické architektuře kaple a odkazují na historické prvky. Cílem práce je nejen využití odpadového materiálu, ale hlavně bych tímto počinem chtěla upozornit na žalostný stav krásného a pro místní obyvatele historicky důležitého místa. Pokud by má práce pomohla dostat kapli a její neutěšenou situaci do veřejného povědomí mohla by se v blízké době urychlit už několik let plánovaná rekonstrukce.

Nadací listina

My, níže podepsaní duchovní a svěští představení farního chrámu sv. Matouše /?-Mikuláše / v Novém Kníně jakož i představení obecní městečka Nového Knína okresu dobříšského, arcidiecéze Pražské v Čechách utvrzujeme a vyznáváme mocí této nadací listiny za sebe a své následovníky v úřadě, že pan Karel Fon, jirchář v Novém Kníně dle věnovací listiny ze dne 8. listopadu 1888 ustanovil státní dlužní úpis papírové renty ze dne 1. listopadu 1868 čis. 7820 v nominální ceně 10.000 zl. r. m. slovy deset tisíc zlatých rak. měny, na mešní modlitebni a chudinské nadání při zmíněném kostele následujícími slovy:

Na oslavení a památku 40. letého panování Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. umínil jsem si já Karel Fon jakožto dědic po svém zesnulém bratru panu Antonínu Fonovi, rukavičkáři a měšťanu v Praze založit nadaci ve prospěch chudých města Nového Knína v Čechách. Věnuji a skládám k tomuto účelu státní úpis c. k. papírové renty ze dne 1. listopadu 1868 obnos 10.000 zl. r. m. slovy deset tisíc zlatých rak. měny znějící na kupony ode dne 10. května 1889 až do 10. listopadu 1892 a aby se založila nadace pod následujícími podmínkami :

1. Nadace se bude jmenovati : "Jubilejní nadace Antonína Fona, měšťana v Praze
2. Z úroků a naduvedeného 5% státního úpisu c. k. papírové renty po 10.000 zl. r. m. budou se čísti v chrámu Páně v Novém Kníně dvě tiché mše svaté ročně a sice : vždy dne 2. května každého roku za zesnulého p. Antonína Fona a dne 13. června každého roku za zesnulou pí. Josefu Fonovou matku a sl. Josefu Fonovou dceru a bude se v každou neděli po službách BOžích odbývati modlení za zesnulého p. Antonína Fona, jeho manželku pí. Josefu Fonovou a jeho dceru sl. Josefu Fonovou.
3. Za tyto mše svaté a za celoroční modlení ustanovují všem podílníkům to jest: P. T. duchovnímu, kostelníkovi, a ministrantům 60 zl. r. m. slovy šedesát zlatých rak. měny. Vybývající obnos úroků rozdělí se od důstojného pana faráře ve srozumění s panem starostou města Nového Knína dvakrát ročně a sice : dne 2. května a dne 13. června každého roku po odbyté tiché mši svaté mezi místní chudé města Nového Knína, kteří na uvedené zádušní mši přítomni budou, při čemž se chudí příbuzní zesnulého p. Antonína Fona, ku kterýmž se zvláště hleděti má i větší obnosy poděliti mají. Přítomnost chudých při zádušních mších vyžadují co nejprísněji. Kdyby chudý z kterékoliv příčiny mši svaté zádušní přítomen nebyl, nesmí se pro tentokrát státi podílníkem této nadace. Výlohy zavedením této nadace spojené nechť se zaplatí z úroků nadační jistiny a teprve pak ať se nadace uskuteční.

Jelikož věnovaný státní dlužní úpis ze dne 1. listopadu 1868 č. 7820 per 10.000 zl. r. m. při vinkulum byl zaměněn se státním dlužním úpisem ze dne 1. listopadu 1888 č. 63728 znějícím na 10.000 zl. r. m. a tento poslední řádně zaváděn, v příjem a účet kostelní pokladnice postaven a tíž pokladnici uložen byl, přijímáme toto nadání a zavazujeme sebe a své následovníky v úřadě, že o to pečovati budeme, aby od roku 1889 počínajíc za úroky ročně skutečné z obligace vypadající, totiž za 420 zl. r. m. slovy čtyři sta dvacet zlatých rak. měny dvě tiché mše svaté každého roku a sice v den 2. května každého roku za spasení duše zesnulého pana Antonína Fona a v den 13. června každého roku za spasení duše zesulé paní Josefy Fonové matky a slečny Josefy Fonové dcery dříve ohlášeny a pak slouženy byly a pak aby se v každou neděli po službách Božích odbývalo modlení za zesnulého p. Antonína Fona, jeho manželku Josefu Fonovou a jeho dceru Josefu Fonovou a aby za tyto mše svaté a za celoroční modlení

správci duchovnímu dohromady	40 zl. r. m.
kostelu.....	12 zl. r. m.
kostelníkovi.....	7 zl. 20
ministrantům.....	80

uhrnem 60 zl. r. m. slovy šedesát zlatých rak. měny vyplaceno bylo

Zbytek úroků totiž pokaždé 180 zl. r. m. slovy jedno sto osmdesát zlatých rak. měny úhrnem každého roku 360 zl. r. m., slovy tři sta šedesát zlatých rak. měny rozdělí se od důstojného pana faráře ve srozumění s panem

starostou města Nového Knína dvakrát ročně a sice dne 2.května a dne 13.června každého roku po odbyté tiché mši svaté mezi místní chudé města Nového Knína, kteří budou na uvedené mši přítomni, při čemž se chudí příbuzní zesnulého pana Antonína Fona, ku kterýmž se zvláště hleděti má i většími obnosy podělití mají.. Přítomnost chudých při zádušních mších svatých vyžaduje se co nejpřísněji. Kdyby chudý z kterékoliv příčiny mši svaté přítomen nebyl, nesmí se pro tentokrát státi podílníkem nadace. Činí úhrnem 420 zl.r.m. Daň z příjmu poneseu všichni kdož něco dostanou dle poměrů těchto příjmů. Pakli by se úroky jakýmkoliv případem měly zvýšiti nebo zmenšiti, rozdělí se to na všechny příjemce dle poměru jejich příjmu, nesmí se však příjem z nadání podle věnovací listiny nikdy do kongury ??/ počítati. Výlohy se zavedením spojené zapraví se z úroků nadační obligace a za tou příčinou budou podíly příjemců za první rok menší

Pročež slibujeme za sebe a za své následovníky v úřadě, že o stálé udržení nadací zálohy budeme pečovat že bez přivolení příslušných představených nadací úřadů tuto zálohu nadací neproměňme a dle nadací mezi ty jimž patří, rozdělíme, zvláště slibuje spolupodepsaný správce duchovní za sebe a své stoupence na farním úřadě, že povinnosti v této listině obsažené pokud záloha nadací dostačí a roční úroky vynesou, co svrchu udáno bylo nebo aspoň tolik, coby k zapravení nejmenšího při zařizení nadací listiny ustanoveného platu za konání nadací povinností zapotřebí bylo, bedlivě dle předepsaného řádu Církevního plniti bude, ponechává však sobě i svým stoupencům ve farním úřadě psáno, prakticky toho zapotřebí bylo, přiměřené zmenšení povinností tímto nadáním spojených od příslušných úřadů požadovati..

Na důkaz toho jsme tuto nadací listinu ve třech stejnopisech vzdělali, spolu s dvěma dožadovanými svědky podepsali a první stejnopis vysokému c.k.místodržitelství, druhý nejdůstojnější arcibiskupské konzistorii odevzdali, třetí pak v dotyčné zádušní pokladnici uložili.

/Svázal a pečetil advokát Dr.Rud.Bílý v Praze /

Výpis z „Paměti královského zlatohorního města Nového Knína“ od Josefa Valenty

Str. 175 Nový hřbitov „

Roku 1821 zrušen hřbitov u kostela sv. Mikuláše na náměstí a přeložen na návrší pod Mikulí. Nový hřbitov obehnan zdí a i této vysázeny topoly. Tyto však vyhynuly a zaměněny za kaštiny, dosud zde stojící. Cennější náhrobky a kříže přeneseny i s ostatky zesnulých na nový hřbitov. . . . Nový hřbitov pod Mikulí rozšířen r 1894, r. 1889 postavena tu hřbitovní kaple, na náměstí zbořena r .1890 neboť překážela rozhledu, frekvenci, schátralým stavem stávala se nebezpečnou.

Str. 191 Oprava kostela ,hřbitova a cest

U nového hřbitova pod Mikulí sešlé topoly zaměněny za modřiny, ale ty opět vyhynuly a tak v dubnu 1884 zakoupila obec 35 kaštanů za 25 zlatých a vysázela je podél celé hradební zdi a podél nově upravené cesty

Str. 198 Nová hřbitovní kaple

Dne 1. července t. r. /1890 /dokončeno bourání kaple sv. Jana na náměstí. Rok jejího založení / 1730 / by zaznamenán v krovu. V náhradu za tuto kapli postavena na hřbitově nová kaple r 1896, z odkazu p. Karla Fona, a to místním stavitelem p. Antonínem Skalickým, za obnos 1000 zl.

Str. 203 Nové pojmenování ulice

V měsíci říjnu 1896 vysvěcena byly hřbitovní kaple. Postavena byla, jak se již stala zmínka z odkazu jircháře Karla Fona za smluvený obnos 1000 zt. Místním stavitelem. Ant Skalickým Odkaz se týkal postavení kaple v náhradu za zbořenou kapli sv. Jana na náměstí, neurčoval však místa. Pro spory o místo se stavba stále odkládala, přikročeno k ní teprve r. 1895, ukončena r. 1896. Spolek vojenských vysloužilců věnoval kapli oltářní obraz Všechny svatých. hřbitovní zvonek přenesen r 1917 na malou věž kostela sv. Mikuláše, když sanktusový zvonek tu byl s jinými zvony rekvírován rakouskou vojenskou správou k účelům válečným. Z odkazu paní Marie Nešutové, vdovy po skládce a bývalém starostovi města, zakoupen byl r 1929 nový hřbitovní zvonek.

Mé dosavadní dílo

Moje tvorba byla vždy velmi ovlivněna pocity a vztahy. Byla pro mě jako forma impulzivní terapie a vždy měla problém se zadáním, ke kterému jsem neměla vztah - osobně si myslím, že to je jeden z důvodů, proč mi ve větších projektech sedí nejvíce side specifika stylu zpracování. K lásce ke všemu, od čeho se dalo zašpinit, nebo co dalo nějak kreativně zneužít, se časem přidalo i nadšení pro historii. Následně z této kombinace vyplynulo i mé středoškolské studium, kdy jsem studovala restaurátorství a konzervátorství. V rámci studia se mi do rukou dostala hlína, sádra, pískovec, umělý kámen...

Stále jsem však pracovala na kopiích, nebo doplňování a opravování prací někoho jiného. Ve volných chvílích jsem se snažila o vlastní tvorbu, která byla ovlivněna osobními pocity nebo pro mě nově objevenými osobnostmi sochařského světa jako byli Constantin Brancusi, Alberto Giacometti, Camille Claudel nebo Richard Teschner. Po objevení těchto osobností jsem tíhla k figurálnímu vyjádření, metamorfóze člověka a zvířat, fascinovali mě kontrasty a odvrácené strany krásných věcí jako byly panenky, hračky a například balet. Na toto téma jsem zpracovala svou maturitní práci, ve které jsem se zabývala problematikou baletu a jeho dopadu na lidské tělo a loutkou jako symbolem manipulace. Šlo o soubor reliéfů, grafik a funkční loutky. Téma mé maturitní práce mě utvrdil v tom, že chci dále pokračovat ve volné tvorbě.

Následující studium v ateliéru Socha a prostor mi dalo svobodu tvořit co chci, jak chci, z čeho chci. Má tvorba je vždy spjata s emocemi, osobním příběhem nebo spojením. Nechci oslovovat masy, nutit diváky do něčeho co mě osobně přijde vhodné. Baví mě nenásilným způsobem ponouknout člověka přemýšlet nebo vzpomínat. Stejně nenásilně volím i materiály, za roky studia na FDULS jsem se věnovala materiálům jako dřevo, kov, sklo, dekorační cukr apod.

Pod vedením nejdříve profesora Jiřího Beránka jsem se více začala zajímat o land art a jeho myšlenky vnímání přírody, víry, ale i obyčejného lidského bytí. Dodnes jsou mi jeho práce jak výtvarné tak básnické velkou inspirací. Po profesorově smrti jeho místo zaujal doc. MgA. Benedikt Tolar, který se stal vedoucím jak mé bakalářské, tak i této diplomové práce. Inspiruje mě jeho přístup k materiálu a neuvěřitelná hravost a důraz na čistotu a detaily, v kombinaci s neustálou recyklací předmětů, které by většina lidí minula v domnění, že se jedná o odpad. Výtvarná estetika pana docenta Tolara je na první pohled opozicí „křovácké“ tvorby profesora Beránka, ale při bližším pohledu mají mnoho společného. Důraz na materiál, určitý vtíp nebo více či méně skrytou revoltu. Schopnost vidět potenciál ve věcech, které ostatní přehlížejí. Obě tyto osobnosti měly velký vliv na mou tvorbu a náhled na svět. Moje diplomová práce je kombinací myšlenek a přístupů obou dvou a řady dalších výtvarníků, kteří na mě měli vliv, obohacená puncem mého osobního vztahu k tomuto konkrétnímu místu.

Domov

*„ Struktura zdí, kliky, klíče, skla dveří a oken,
trámy, schody dolů a nahoru.
Tady, vpředu, vzadu, bokem, nahoře, dole,
ať je to kdekoliv.
Neutečeš všudypřítomnému pocitu spolknutí.
A přece nechceš, být vplivnut zpět.
Přesto tisíckrát zraněn
nemotorně prcháš.
Sražen tichou ranou
ležíš na zádech, na břiše, ať běžíš o překot
nebo sníš.
Struktura zdí, kliky, klíče, skla dveří a oken
trámy, schody dolů a nahoru.
Až v zahradách, až v zahradách - - -
„Možná”*

Specifikace tématu

Už v počátcích výběru tématu jsem věděla, že se chci věnovat takovému, ve kterém uvidím smysl a budu k němu mít určitý vztah. Recyklace tak byla jasnou volbou. Jak tomuto tématu, tak například ekologii, jsem se nezávazně věnovala i v dřívější tvorbě. Napadlo mě však toto téma zpracovat více komplexněji. Zrecyklovat nejen materiál, ale i do podvědomí zarytý kánon náboženských obrazů. Na základě této myšlenky jsem tvořila primárně ze šrotu a předmětů denní potřeby (přístroje, hrnce, nádobí apod.). Ve formě minimalistického vyjádření vznikla díla znázorňující Madonnu, Tři krále, Svatou rodinu a další, které svou jednoduchou formou vzbuzovala jak kladné, tak i negativní ohlasy. Čerpala jsem inspiraci například z děl Niki de Saint Phalle a Věry Janouškové. Tyto dvě silné osobnosti mi byly inspirací, ale následně jsem zjistila, že cesta, kterou jsem zvolila nesedí a navíc nesouvisí se zvoleným prostorem. A vzhledem k citovému vztahu, který ke kapli mám, jsem na této lokaci trvala. I když jsem v zadání uvedla jako knižní zdroj publikaci o práci Zorky Ságlové, čím dál tím více jsem tíhla k něčemu řemeslnějšímu, co bude více ladit s mnou zvoleném místem.

V hlavě mi stále vyvstávala vysklená, špičatá okna, která jsou pro neogotickou stavbu tak specifická. V rámci hledání, návrhů a různých zkoušek jsem objevila projekt, který pro mě byl neuvěřitelně obohacující a ujistil mě, že parafráze něčeho klasického v architektuře nemusí být vždy špatně. Přístup Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové k jejich projektu sklářských realizací ve veřejných prostorech mne oslovil hned od první chvíle. I díky tomuto procesu hledání jsem se rozhodla pro vytvoření „nových“ oken a zároveň obrazu, který má v náznaku odkazovat na původní malbu, jež visela v kulaté nise za zdmi márnice. Finální realizace by měla být recyklací nejen ve smyslu materiálů, ale i křesťanského kánonu v rámci sakrální architektury.

Proces tvorby a realizace

Moje vize byla jasná. Chtěla jsem nahradit okna, ale otázka zněla: Jak a čím?

Při svých častých návštěvách knínského hřbitova jsem si všimla enormního množství odpadu, který je na hřbitově produkován. Obsah popelnic a kontejnerů však skýtal určitou estetiku. Zejména kontrastní bílé a rudé obaly od smutečních svíček. Plastové kalíšky různých tvarů, flouštěk a velikostí. Zkusila jsem tyto obaly sbírat a následně je tavit.

4.1 Sběr a příprava materiálu

Hřbitovní popelnice a kontejnery se ukázaly jako skvělý a pravidelný zdroj tohoto materiálu, který byl esteticky zajímavý, dostupný a na první pohled bez dalšího využití. Úzce související s hřbitovem jako takovým. Tím začali mé pravidelné výpravy na hřbitovy. Pokusila jsem se získané obaly tavit žehličkou na prádlo, což fungovalo velice dobře, ale nebyla jsem schopna tímto způsobem vytvořit souvislou masu, natož více než metr vysoké okno. Různými zkouškami materiálů nebo nástrojů jsem přišla na způsob, jak ze svíček vytvořit plát, který by mohl sloužit jako výplň rozbitých oken. Jako řešení se ukázalo použití termotransferového lisu na textil, který se běžně používá k přenosu tištěného motivu na trička. Za pomoci tohoto lisu, který je rozžhavený na cca 165- 170 °C jsem získala velkou plochu tavené hmoty. Bylo však třeba obaly umisťovat mezi dvě vrstvy pečícího papíru, aby se předešlo přilepení a deformaci a po lisování nechat plast vychladnout pod zatíženou rovnou deskou abych co nejvíce zamezilo její deformaci.

4.2 Realizace

Tímto způsobem jsem z očištěných obalů od svíček vytvořila dostatečné množství plátů, abych z nich následně mohla za pomoci tepla vytvořit dostatečně velký rozměr plastového listu pro pokrytí celé plochy chybějícího okna. Zároveň jsem se graficky snažila o motivy, které navazují na geometrické rozvržení původních oken. V rámci zachování rastru svíček jsem strukturu nijak neupravovala, šlo mi o to, aby při bližším pohledu divák poznal, že se jedná právě o tento materiál a ne o desku náhodného plastu. Vzhledem k tomu, že kaple je rozdělena na dvě místnosti, jsem se snažila akceptovat toto rozdělení umocnit ho i určitým barevným rozdělením, které by mělo prohloubit celkový dojem z architektonického rozvržení stavby.

Zároveň jsem z tohoto materiálu začala vytvářet obraz pro niku uvnitř kaple. Díky různým reakcím obalů na teplo jsem zjistila, že různé pláty disponují specifickou barevností díky spáleným částem, kde se usadily saze nebo rez po kovových čepičkách. Za pomoci této barevnosti jsem vytvořila kříž v horní třetině závěsného objektu a následně nad něj umístila kovový plíšek vytvořený z kovového krytu na svíčky, který má odkazovat na již zmíněný kánon obrazu všech svatých. Jeho ústředním motivem je právě kříž v horní třetině obrazu, pod kterým sedí Otec (Bůh) a syn (Ježíš Kristus), nad nimi se zjevuje Duch svatý v podobě

holubice v zářícím kole nebo slunci. Tímto způsobem jsem chtěla vytvořit minimalistickou formu odkazující na právě tento výjev, který se původně v dané kapli nacházel. Na zadní stranu obrazu jsem umístila závěsné očko, díky kterému bude možnost obraz instalovat do mnou určeného prostoru. Snažila jsem ho umístit tak, aby bylo schované pod motivem kruhu a nenarušovalo tak estetický dojem z celého obrazu.

4.3 Finální instalace

Po dokončení závěsného objektu a okenních plátů následovala jejich instalace.

Při samotném umístění bylo třeba myslet na to, že v prostorách kaple ani nikde poblíž není zavedena elektřina. Byla jsem proto odkázána na použití AKU nářadí, které disponuje vlastní dobíjecí baterií a není závislé na přítomnosti zásuvky či jiného zdroje elektrické energie. Vzhledem k odlehlosti místa jsem nesměla nic podcenit...

Instalace oken se ukázala jako nejsložitější operace. Dřevěné rámy, které kdysi držely skleněné tabulky, jsou v dezolátním stavu. Při pokusu o otevření rámu se mi jeho značná část rozpadla v rukou, aniž bych použila hrubou sílu. Červotoči prolezlý, časem zpuchřelý rám, který byl v mnoha místech poničen, nebylo možné rozebrat. Na většině oken byly ponechány kovové packy, které tabulky kdysi držely na místě. Rozhodla jsem se jich využít pro alespoň částečné udržení mnou vytvořených plátů, zbytek plochy jsem připevnila kovovými sponami a drobnými sponkami. Umístění bylo díky této situaci obtížné. Pláty jsem před umístěním ořízla do vhodného tvaru, který kopíroval původní rám. Snažila jsem se touto cestou co nejméně narušit původní dřevo a předejít možnosti zničení při případné deinstalaci z důvodu v budoucnosti očekávané rekonstrukce.

Následně přišla řada na zavěšení centrálního objektu do blankytně modré niki uvnitř márnice. U instalace obrazu chtěla docílit dojmu, že se výjev vznáší v prostoru i s odstupem od zadní strany výklenku. Zvolila jsem způsob umístění za pomoci tří bodů vytvořených ze závitové tyče o průměru 8mm (viz příloha 23,24). Hloubka výklenku je 27 cm, Aku úhlovou brusku jsem závitovou tyč rozdělila na tři segmenty o délce 45 cm, 10 cm z finální délky bude tvořit ta část, která bude zapuštěna do zdi, zbylá délka bude tvořit dostatečný odstup, který výjevu dodá požadovaný efekt levitace v prostoru. Tyto tři opěrné body zapuštěné do zdi za pomocí Aku vrtačky a následně naneseného lepidla umožnily aby se obraz vznášel v prostoru, a tím umožnil průchod přirozeného světla skrz něj.

*Mezi hroby dva se červi potkali.
„Odkud, bratře?” - „Z lebky básníkovy.”
„Toť nám bratr, co tam viděl poví.”
„Pouhý mozek- pranic krásného.-
Odkud ty?” - „Já z lebky učencovy;
nezbylo i tu nic jasného.”
„Myslím, bratře, že ti géniové
jsou jak ona pod sklenicí svíce;
posvítí-li jiným se tmou brojícím,
nezbyde jí samé nic pak více.”*

Résumé

6.1 Resumé v českém jazyce

Tématem mé diplomové práce byla recyklace, rozhodla jsem ho však zpracovat nejen v materiálové rovině ale i myšlenkou určité recyklace sakrálních témat. Výsledkem mé práce je instalace ve hřbitovní kapli v Novém Kníně. Za pomoci tavených, plastových obalů od svíček jsem vytvářela pomyslné vitráže a memento dávno ztraceného obrazu. Nahradila jsem tři celá okna, část čtvrtého, kde zůstala vitráž v jeho horní části a část vyskleného světlíku nade dveřmi márnice. V motivech jsem se snažila parafrázovat původní, gotikou inspirované rozvržení. Barevnost oken se s ohledem na daný materiál skládá z červených a průhledných částí, v ploše je zanechána původní struktura, aby si divák mohl domyslet z čeho je okno vytvořeno. Tento soubor oken uzavírá závěsný objekt umístěný v nice márnice, připomínající původní obraz Všech svatých, který se zde v minulosti nacházel. Stejně jako okenní pláty je i tento obraz vytvořen z hřbitovního odpadu. Výjev jsem pojala ryze minimalisticky až abstraktně, abych umocnila vážnost tohoto místa a zároveň vytvořila kontrast k velice zdobnému interiéru. Přála bych si, aby můj počín upozornil na žalostný stav této stavby a zdůraznila naléhavost rekonstrukce, na kterou stále čeká.

Má diplomová práce je v ukázkou směru, ve kterém jsem se v rámci pěti let studia v ateliéru Socha a prostor našla. Uvědomila jsem si, že ráda pracuji s prostorem, který je nositelem historie nebo zajímavého příběhu. Potřebuji najít k místu vztah a nebo něco, s čím se ztotožním. Hřbitovní instalace oken a vznášejícího se oltáře je v podstatě kombinací všeho, co definuje mou tvorbu. Snaha o citlivé upozornění na krásu a tajemnost daného místa za pomoci buď již použitých materiálů nebo takových, které nenarušují čistotu a ekosystém dané lokace. Pokus o jemné připomenutí těchto míst.

Práce ve staré márnici mi ukázala, jak moc je pro mou tvorbu důležitý proces poznání a že moje umění jako ženy- sochařky má tendenci se přetvářet do minimalistických, citlivých instalací, které mají úzký vztah s daným místem, jež opuštěné nebo zapomenuté. Velkým přínosem v mém vývoji byl projekt profesora Jiřího Beránka Ztracené kostely, ve kterém se se svými studenty věnoval obdobné formě práce se sakrální architekturou.

Hřbitov jako takový je často vnímán temně a i v knínské márnici se časem vytvořilo prostředí, kde se začali scházet mladí nebo pochybnější existence a vytvořili v jedné z místností bizarní posezení. Rozhodla jsem tento úkaz zachovat jen s malými úpravami a stylizací. Celá práce nese nádech boudníkovské estetiky, a tím jsem chtěla podpořit určitou syrovost projektu. V kontextu mého díla byla tato poslední úprava jen pomyslnou tečkou.

6.2 Resumé v anglickém jazyce

The topic of my diploma thesis was „Recycling”, but I decided to process it not only on the material level, but also with the idea of recycling of sacred themes. The result of my work is an installation in the cemetery chapel in Nový Knín where I created imaginary stained-glass windows and a memento of a long-lost image with the help of melted plastic candle wrappers.

In this way, I replaced three whole windows, part of the fourth where the stained glass remained in the upper part and part of the glass skylight above the door of the morgue. In the motifs, I tried to paraphrase the original, Gothic-inspired layout. The color of the windows is made up of red and transparent parts with respect to the given material, the original structure is left in the surface so that the viewer can guess what the window is made of. This set of windows encloses a hanging object located in the niche of the mortuary, reminiscent of the original painting of All Saints that was located here in the past. Like the window panes, this painting is created from graveyard waste. I conceived the scene in a purely minimalistic or abstract way to enhance the seriousness of this place and at the same time create a contrast to the very decorative interior. I would like my act to draw attention to the deplorable state of this building, which is still awaiting reconstruction.

Seznam použitých zdrojů

a) Knižní a periodická literatura

BERÁNEK, Jiří, Alžběta Erbenová, *Básně a kresby (z přelomu 60. a 70. let)*, básně Domov, vytiskla tiskárna Míšek, vydali Bratřidní, 2022, ISBN není uvedeno

PETROVÁ, Sylva. *Via lucis: Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová pro sakrální prostory v Čechách a na Moravě*. V Praze: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2021. ISBN 978-80-7101-204-7.

MIŠTERA, Josef; NEUMANN, Ivan; BERÁNEK, Jiří a SOUKUP, Jan. *Specific LandArt: Studio of Jiří Beránek: Pilsen - European Capital of Culture 2015: Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art University of West Bohemia*. Přeložil Elizabeth WALSH-SPÁČILOVÁ, přeložil David FUCHS. Pilsen: University of West Bohemia in Pilsen, 2015. ISBN 978-80-261-0562-6.

SÁGLOVÁ, Zorka. *Zorka Ságlová: [Národní galerie v Praze, Sbirka moderního a současného umění, Veletržní palác 27.1.-9.4.2006: Moravská galerie v Brně, Pražákův palác 2.11.-28.1.2007]*. V Praze: Národní galerie, 2006. ISBN 80-7035-323-6.

Nadací listina, *nezatříděný archiv města Nový Knín*

Internetové zdroje

<https://www.mestonovyknin.cz/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_Kn%C3%ADn

Jiné zdroje

Rozhovory s místními obyvateli

Seznam příloh

- 1.-3. prvotní práce se sakrální tematikou (Andělé, obraz Všech svatých, plechy s klasickými motivy)
4. geografické umístění lokace
- 5.-7. scan nadací listiny
- 6.- 14. hřbitovní kaple s márnicí před umístěním
- 15.-18. zkoušky a práce s materiálem
- 19.- 24. instalace
25. detail obrazu před zavěšením
- 26.-50. finální podoba instalace



č. 6 - čelní pohled z příjezdové cesty



č.7 - boční pohled



č. 8 boční pohled z prostoru hřbitova



č. 9 - interiér márnice



č. 10 - detail světlíku nad dveřmi



č. 11 - prázdné okno, detail



č. 12 - zachované okno, detail



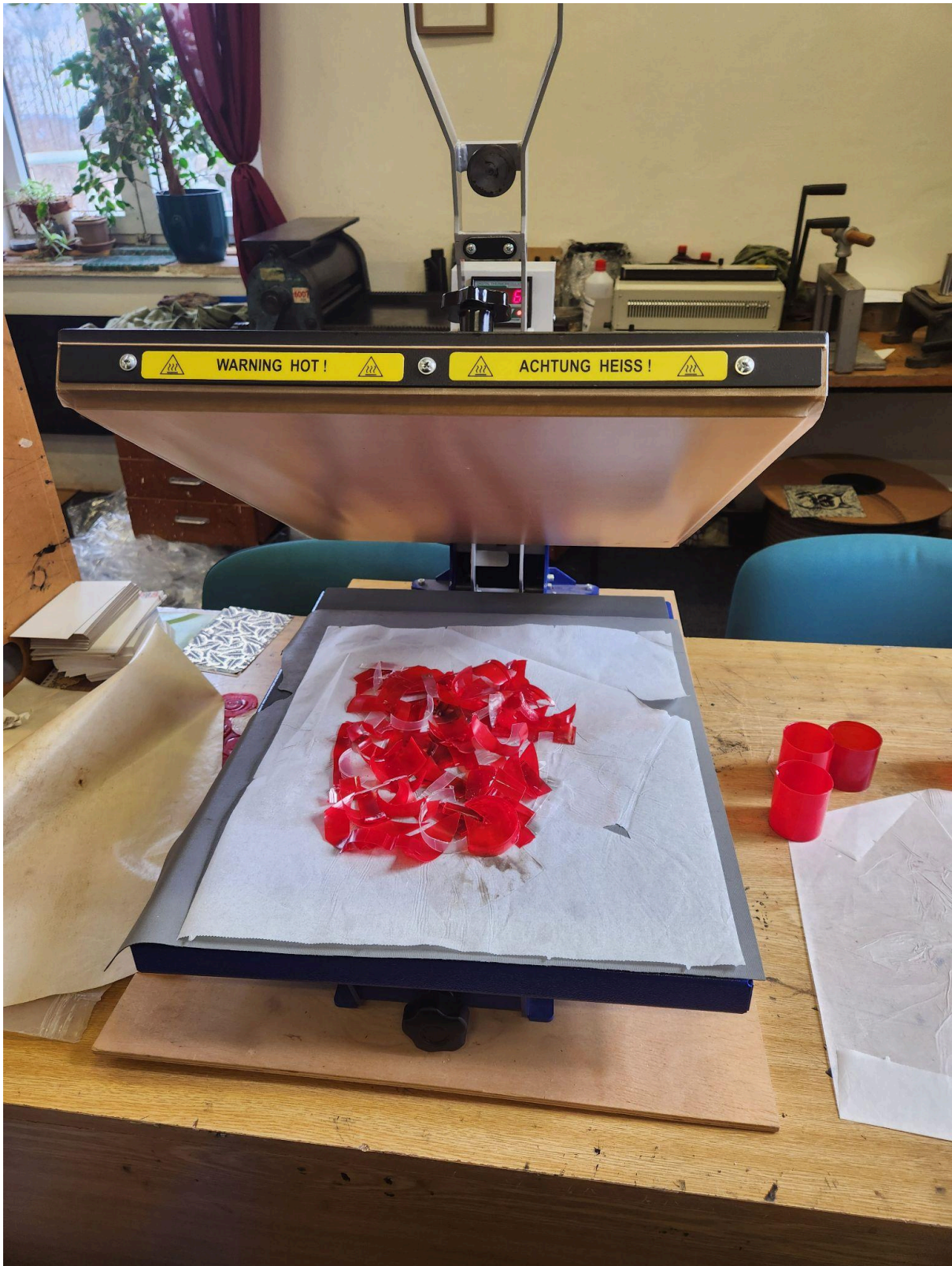
č. 13 - nika



č. 14 - částečně zachované okno



č. 15 - posezení v prostorách kaple



č. 16 - první zkoušky s termolisem



č. 17 - čištění materiálu



č. 18 - zkoušky



č. 19 - skládání plátů



č. 20 - instalace rozety



č. 21 - instalace okna



č. 22 - vrtání otvorů pro následné ukotvení závitové



č. 23- zapuštění závitové tyče



č. 24 - zapuštěné body pro finální zavěšení obrazu



č. 25- detail zavěšení



č. 26 - detail obrazu se světlem

Finální podoba instalace



č. 27 foto Marie Sedelmayerová



č. 28 - foto Marie Sedelmayerová



č. 29 foto Marie Sedelmayerová



č. 30, 31 - foto Marie Sedelmayerová



č. 32 foto Marie Sedelmayerová



č. 33 foto Marie Sedelmayerová



č. 34 foto Marie Sedelmayerová



č. 35 foto Marie Sedelmayerová



č. 36 foto Marie Sedelmayerová



č. 37 foto Marie Sedelmayerová



č. 38 foto Marie Sedelmayerová



č. 39 foto Marie Sedelmayerová



č, 40 foto Marie Sedelmayerová



č. 41 foto Marie Sedelmayerová



č. 42 foto Marie Sedelmayerová



č. 43 foto Marie Sedelmayerová



č. 44 foto Marie Sedelmayerová



č. 45 foto Marie Sedelmayerová



č. 46 foto Marie Sedelmayerová



č. 47 foto Marie Sedelmayerová



č. 48 foto Marie Sedelmayerová



č. 49 foto Marie Sedelmayerová



č. 50 foto Marie Sedelmayerová